

STI

Eero Junkkaala 12.3.03

Kirkon parisuhdelakikeskustelu

Valtion hyväksytyä lainsäädäntöönsä lain parisuhteen virallistamisesta sama keskustelu käynnistyi välittömästi myös kirkossa. Kirkolliskokoukseen tehtiin keväällä 2002 kaksi tätä asiaa koskevaa aloitetta. Toisessa (Matti Sollamo ym.) esitetään, että kirkon tulisi aloittaa valmistelut parisuhteessa elävien siunaamiskaavan valmistelemiseksi uuteen toimitusten kirjaan. Toinen aloite (Lasse Marjokorpi ym.) ehdottaa, että kirkkolakiin kirjattaisiin pykälä, että parisuhteensa virallistaneet eivät voisi toimia kirkon työntekijöinä. Molemmat aloitteet lähetettiin perustevaliokuntaan. Nyt perustevaliokunta on kuullut useita asiantuntijoita ja asettanut työryhmän valmistelemaan asiaa, jotta siitä voitaisiin tehdä päätös toukokuun 2003 kirkolliskokouksessa. Seuraavassa selostetaan pääkohdat käydyn keskustelun erilaisista argumenteista. Ensin esitetään kirkon perinteisellä kannalla olevien näkemys ja sen jälkeen sitä vastaan esitetyt näkökohdat.

1. Raamatun tulkinta

Tärkeimmät homoseksualismia käsittelevät raamatunkohdat ovat: 1. Moos. 19, 3. Moos. 18:22 ja 20:13, Room. 1:18–32, 1. Kor. 6:9–10 ja 1. Tim. 1:9–10. Näiden valossa kirkko on perinteisesti pitänyt homoseksualistista elämäntapaa syntinä. Kristinuskon syntyä aikana hellenistisroomalaisessa maailmassa homoseksualismi oli yleistä. Sekä juutalaisuus että kristinuskko torjuivat yksiselitteisesti tällaisen elämäntavan.

Perustana tälle käsitykselle oli luomisjärjestys: Jumala loi ihmisen mieheksi ja naiseksi ja asetti avioliiton miehen ja naisen väliseksi liitoksi. Tästä poikkeava elämäntyyli ei ollut luomisen vaan syntiinlankeemuksen seurausta. Roomalaiskirjeen ensimmäisessä luvussa oleva Uuden testamentin seikkaperäinen kuvaus asiasta korostaa juuri sitä, että ihmiskunta on vaihtanut Jumalan palvelemisen epäjumalien palvelemiseen, ja tästä eräänä seurauksena on sukupuoliroolien sekoittuminen. Kyse ei ole siitä, että joku yksilö olisi vaihtanut sukupuolisen suuntautuneisuutensa vaan että koko ihmiskunta on tehnyt väärän valinnan suhteessa Luojaansa.

Tätä kirkon perinteistä raamatunäkemyttä on vastustettu sanomalla, että Raamattu ei tunne homoseksuaalisuutta siinä muodossa kuin se nykyään tunnetaan. Raamatun luoma kuva homoudesta seksuaalisena hurjasteluna ei vastaa sitä kahden ihmisen välistä rakkautta ja kunnioitusta, jota homoseksuaalinen suhde parhaimmillaan voi olla.

2. Homoseksuaalisuuden synty ja tulkinta

Tiede ei ole kyennyt antamaan lopullista vastausta kysymykseen homoseksuaalisuuden synnystä. Kyseessä on monimutkainen prosessi, joka voi sisältää geneettistä alttiutta ja psykososiologisia ongelmia varhaislapsuudessa. Psykiatrit puhuvat mm. kehityksen fiksaatiosta. Homoseksuaalisuuden synnyn selvittäminen ei ole oleellinen tekijä pohdittaessa, miten asiaan pitäisi suhtautua. Useimmissa tapauksissa on selvää, että ihminen ei ole tietoisesti valinnut sukupuolista suuntautuneisuuttaan. Joskus henkilön taustalla on hyväksikäyttökokemuksia.

Näkemykset eroavat siinä, onko homoseksualistista käyttäytymistä pidettävä epätoivottavana tai syntinä. Perinteisen raamatuntulkinnan pohjalta nouseva ajattelu tulkitsee homoseksuaalisen elämäntavan toteuttamisen synniksi eikä voi hyväksyä sen pitämistä tasavertaisena elämänmuotona heteroseksuaalisuuden kanssa. Vaikka ihminen ei olisi itse valinnut suuntautuneisuuttaan, hänen taipumuksensa toteuttamista voidaan pitää syntinä. Näin on laita esim. kleptomanian tai pyromanian taipumusten kanssa.

Toisella kannalla olevat korostavat, että koska ihminen ei ole itse valinnut seksuaalista suuntautuneisuuttaan, häntä ei voi sen perusteella asettaa toisten kanssa eriarvoiseen asemaan.

Molemmilla kannoilla olevat korostavat, että erilaisista taipumuksistaan huolimatta on hyväksyttävä ihminen sellaisena kuin hän on.

3. Oppia vai etiikkaa?

Hyvin keskeinen kysymys kristillisen kannan muodostamisessa on pohtia, kuuluuko ihmisen sukupuolinen käyttäytyminen ja sitä säätelevät normit opin vai etiikan alueelle. On tavallista sanoa, että oppi on muuttumatonta ja eettiset ratkaisut muuttuvia, edelliset on perusteltava Raamatulla ja jälkimmäisiin perusteluja etsitään järjen ja luonnollisen lain alueelta.

Kyseinen jaottelu on kuitenkin asetettu myös kyseenalaiseksi. Kristillinen luomisusko ja kristillinen ihmiskuva eivät ole ainoastaan etiikan vaan myös opin asioita. Kymmenen käskyä eivät kuulu muuttettavien vaan muuttumattomien asioiden joukkoon. Kaiken lisäksi Jeesuksen opetus vuorisäärnassa ei lievennä käskyjen ehdotonta sisältöä vaan alleviivaa sitä. Kristillisessä uskossa oppia ja elämää ei voi erottaa toisistaan, vaikka jälkimmäiseen liittyikin paljon uusien aikojen tuomia uusia kysymyksiä, joihin ei ole olemassa selkeää raamatullista ohjetta.

Edellisestä kannasta poiketen toiset katsovat, että rakkauden piiriin kuuluvat eettiset normit ovat sellaisia, jotka kunakin aikakautena on arvioitava uudelleen. Kristityillä ei ole mitään muuta tietoa asiasta kuin se, mikä kaikilla muillakin ihmisillä on. Tällä perusteella on ajateltavissa, että yhteiskunnan hyväksytyä parisuhdelain kirkonkin tulisi päätyä samaan tulokseen.

4. Kirkon työntekijöiltä vaadittavat edellytykset

Sen jälkeen kun yhteiskunnallinen lainsäädäntö mahdollisti samaa sukupuolta olevien parisuhteen virallistamisen, kirkko joutui vaikeaan tilanteeseen. Se on perinteisesti pitänyt epäsuotavana, että avoimesti homoseksuaalisuutensa tunnustava olisi kirkon työntekijä. Nyt sen on ratkaistava, hyväksyykö se yhteiskunnan lainsäädännön soveltamisen omiin työntekijöihinsä, vai määrittelee se erilaiset kelpoisuusehdot kuin muu yhteiskunta.

Periaatteessa kirkon on mahdollista edellyttää omilta työntekijöiltään, ainakin kirkon hengellisessä virassa olevilta, tarkempia kriteerejä kuin valtion. Edellyttäähän kirkon työntekijänä oleminen kirkkoon kuulumistakin ja kirkon tunnustuksen hyväksymistä. Katolisen kirkon selibaatti on selkein esimerkki siitä, että kirkko voi asettaa papeilleen muusta yhteiskunnasta poikkeavia säädöksiä. Suomessa luterilaisen kirkon piispat ovat pitäneet tapana edellyttää avoliitossa olevilta pappiskandidaateilta avioliiton solmimista pappisvihkimyksen edellytyksenä.

Kirkko voisi määritellä oman, yhteiskunnasta poikkeavan linjansa joko säätämällä tästä pykälän kirkkolakiin tai antamalla siitä esimerkiksi kirkolliskokouksen tai piispainkokouksen päätöksellä tehdyn suosituksen. Kirkkolakiin tulevan säädöksen yksi ongelma on, keitä mahdollinen rajoitus koskisi, pappejako vai muitakin työntekijöitä. Toisaalta papit ovat kirkon vastuullisia opettajia ja heille voisi säätää erityisehtoja, toisaalta kaikilta kirkon työntekijöiltä tulisi voida edellyttää samoja eettisiä periaatteita. Lain soveltaminen kaikkiin työntekijöihin ajaisi kirkon kuitenkin heti törmäyskurssille valtion lainsäädännön kanssa.

On myös esitetty kritiikkiä siihen, että mikäli virallistetussa parisuhteessa eläviltä evättäisiin pääsy kirkon virkaan, miten tulisi suhtautua niihin, jotka elävät homoseksuaalisessa suhteessa ilman sen virallistamista. Voidaan myös kysyä, onko tälle melko pienelle ihmisryhmälle räätälöity kirkkolain muutos oikeassa suhteessa siihen, että monia muitakin rajoituksia voitaisiin yhtä hyvin säätää. Toisaalta juuri rekisteröity parisuhde on mitattavissa oleva asia, toisin kuin jokin muu eettinen ongelma. Jos sanktiot kohdistettaisiin parisuhteensa virallistaneisiin, se ilmaisisi kirkon kannan myös niihin, jotka elävät tällaisessa suhteessa ilman virallistamista.

5. Mitä on siunaaminen?

Pohdittaessa parisuhteensa laillistaneiden kirkollista siunaamista on jouduttu miettimään, mitä siunaaminen on. Siunaaminen sisältää esirukousta siunattavan puolesta sekä kaiken hyvän, erityisesti Jumalan läsnäolon toivottamista. Siunaus kuuluu oleellisena osana kirkon pyhiin toimituksiin. Sitä voidaan toivottaa ja rukoilla myös yksityisessä sielunhoidossa ja muutoinkin ihmisten tavatessa toisiaan.

Ne jotka torjuvat parisuhteensa laillistaneiden siunaamismahdollisuuden, korostavat, että kirkon ei pidä siunata sellaista, mitä Jumala ei siunaa. Siunausta ei pidä ulottaa alueelle, jonka Raamattu ilmoittaa synniksi. Kaikkien ihmisten kanssa voidaan tuki rukoilla ja kaikkien elämään toivottaa Jumalan siunausta. Parisuhteessa elävien siunaamiskaava kuitenkin antaisi selvän viestin homoseksuaalisen elämäntavan hyväksymisestä, ja siksi on perusteltua torjua tällaisen kaavan ottaminen osaksi kirkon toimitusten kirjaa.

Päinvastaisella kannalla olevat sanovat, että kieltäessään julkisen siunaamisen parisuhteessa eläviltä kirkko torjuu nämä ihmiset ja osoittaa näin toimiessaan, että se erottelee ihmisiä sukupuolisen suuntautuneisuuden perusteella. Armoa julistava kirkko osoittautuu armottomaksi. Voidaan myös sanoa, että keneltäkään ei tule evätä rukousta ja siunausta, jos tällaista halutaan.

6. Kirkollisten toimitusten merkitys

Parisuhteen siunaamiskaavan ottaminen kirkollisten toimitusten kirjaan liittyy olennaisesti edelliseen kysymykseen. Tuon kaavan torjumista voidaan edellä esitetyn lisäksi perustella myös sillä, että kirjaan voidaan ottaa vain sellaisia toimituksia, joilla on riittävän yhtenäinen kirkollinen hyväksyntä.

Ne jotka haluaisivat kaavan toimitusten kirjaan, voivat perustella sitä esimerkiksi sillä, että jos lipujen ja tavaratalojen siunaamiselle on oma kaavansa, miksi ei olisi myös parisuhteessa eläville.